

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 479/2003

Αριθμός Πρωτοκόλλου 6324/2002

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίαση 14ης Νοεμβρίου 2003

Σύνθεση

Πρόεδρος : Ευστρ. Βολάνης,

Αντιπρόεδροι : Κων. Βολτής, Χρ. Τσεκούρας, Γρ. Κρόμπας, Κων. Μπακάλης, Ιω. Πράσιнос.

Νομικοί Σύμβουλοι: Σπυρ. Σκουτέρης, Πασχ. Κισσούδης, Δημ. Λάκκας, Ηλ. Παπαδόπουλος, Θεοδ. Ρεντζεπέρης, Νικ. Κατσίμπας, Θεοδ. Θεοφανόπουλος, Γ. Κατράνης, Χαρ. Παλαιολόγου, Βλ. Ασημακόπουλος, Δημ. Παπαγεωργόπουλος, Ευαγ. Τριτάς, Ιω. Μάσβουλας, Σπυρ. Δελλαπόρτας, Φωκ. Γεωργακόπουλος, Δημ. Αναστασόπουλος, Κρ. Μανωλής, Βλ. Βούκαλης, Κων. Καποτάς, Φ. Τάτσης, Θεοδ. Ηλιάκης, Δημ. Παπαδόπουλος, Παν. Κιούσης, Νικηφ. Κανιούρας, Βασ. Σουλιώτης, Ιω. Σακελλαρίου, Χρ. Παπαδόπουλος, Βασ. Χασαπογιάννης, Χρ. Μπότσιος, Ανδρ. Φυτράκης, Ιω. Τριάντος, Μιχ. Απέσσος,

Π. Τριανταφυλλίδης, Γ. Λάζος, Ηλ. Ψώνης, Ιω. Διονυσόπουλος, Ιω. Καραγιαννοπούλου.

Εισηγητής: Κ. Καποτάς.

Αριθ. Ερωτήματος: 1063488/5985/2002 έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Γεν. Δ/σης Δημ. Περιουσίας και Εθνικών Κληρ/των, Δ/σης Δημόσιας Περιουσίας, Τμ. Δ' (Απαλλοτριώσεων).

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται αν υπό την ισχύ του Ν. 2882/2001, που δεν περιέχει ειδική διάταξη περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης η οποία δεν συντελέστηκε εντός του 18μήνου, μπορεί να διατηρηθεί, εφόσον το επιθυμεί ο ιδιοκτήτης.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους εγνωμοδότησεν ως εξής :

I. Στο άρθρο 17 του Συντάγματος ορίζονται μεταξύ άλλων και τα εξής :

«1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης.

.... 3...4. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια

Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως...5.6...7...»

Εξάλλου, στο άρθρο 7 παραγρ. 1 του Ν. 2882/2001 «Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων» (ΦΕΚ Α' 17) ορίζεται :

«Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά κατά τον παρόντα νόμο ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κατά το επόμενο άρθρο 8. Εάν υπόχρεο για την καταβολή της αποζημίωσης είναι το Δημόσιο, η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται και με την έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής υπέρ του δικαστικώς αναγνωρισθέντος ή του αληθινού δικαιούχου.....»

Περαιτέρω, στο άρθρο 11 παράγρ. 3 του αυτού Ν. 2882/2001 ορίζεται :
«Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης.

Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

Τέλος, στο άρθρο 7 του προϊσχύσαντος Ν.Δ. 797/1971 «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων» (ΦΕΚ Α'1/1971) οριζόταν : «1. Συντέλεισι της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου, επιφέρουσα κτήσιν της κυριότητος ή του συσταθέντος επί αλλοτρίου πράγματος εμπραγμάτου δικαιώματος παρά του υπερ' ού η τοιαύτη απαλλοτρίωσις, επέρχεται από της εις τον δικαιούχον καταβολής της προσδιορισθείσης προσωρινώς ή οριστικώς αποζημιώσεως, κατά τα άρθρα 18 και επόμενα του παρόντος, ή από της δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως της γενομένης εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων, κατά το άρθρο 8 του παρόντος καταθέσεως της αποζημιώσεως ταύτης....», ενώ περαιτέρω, στο άρθρο 11 του αυτού Ν.Δ. 797/1971 οριζόταν :

«1. Αναγκαστική απαλλοτρίωσις μη συντελεσθείσα, κατά τα εν άρθρω 7 παρ. 1 του παρόντος οριζόμενα, εντός ενός και ημίσεος έτους από της εκδόσεως της προσδιοριζούσης προσωρινώς ή οριστικώς την αποζημίωσιν δικαστικής αποφάσεως, θεωρείται ως αυτοδικαίως ανακληθείσα. 2. Θεωρείται επίσης ως αυτοδικαίως ανακληθείσα η αναγκαστική απαλλοτρίωσις εφόσον εντός τριετίας από της κηρύξεως αυτής δεν ήθελε καθορισθεί δικαστικώς ή εξωδίκως η ένεκα ταύτης προσωρινή ή οριστική αποζημίωσις...3. Η κατά τας παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου αυτοδικαίως επερχομένη ανάκλησις αναγκαστικής απαλλοτριώσεως θεωρείται μη γενομένη, εις ην περίπτωσιν, εντός ανατρεπτικής

προθεσμίας ενός έτους από της εκπνοής των εν ταις παραγράφοις ταύταις προθεσμιών, ο καθ' ού η απαλλοτριώσις υποβάλλει εις την Διεύθυνσιν Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών έγγραφον δήλωσιν, περί του ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρησιν της απαλλοτριώσεως 4. Ανακληθείσης αυτοδικαίως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, η κηρύξασα ταύτην αρχή υποχρεούται όπως εντός διμήνου εκδώσει πράξιν, βεβαιούσαν την επεληθούσαν ανάκλησιν και δημοσιευομένην δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως. Παρερχομένης απράκτου της προθεσμίας ταύτης, δύναται πας ενδιαφερόμενος να ζητήσει, κατά την υπό των άρθρων 19 έως και 22 του παρόντος οριζομένην ειδικήν διαδικασίαν περί οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης, την έκδοσιν δικαστικής αποφάσεως, βεβαιούσης την ανάκλησιν, καλουμένου εις την δίκην του υπέρ ού η αναγκαστική απαλλοτριώσις και του Δημοσίου..... 5...6...».

II.- Κατά το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, και ειδικότερα το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν.Δ. 797/1971, η συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου, επιφέρει κτήση της κυριότητας από τον υπέρ ού η απαλλοτριώσις, επέρχεται από της εις τον δικαιούχο καταβολής της προσδιορισθείσης προσωρινά ή οριστικά αποζημίωσης ή από της εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσίευσής της κατάθεσης της σχετικής αποζημίωσης, που έγινε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Στην παραγρ. 1 του άρθρου 11 του αυτού Ν.Δ. 797/1971 οριζόταν ότι η αναγκαστική απαλλοτριώσις, που δεν συντελέσθη κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7 παρ. 1, εντός ενός και ημίσεος έτους από την έκδοσιν της δικαστικής

απόφασης, η οποία προσδιόριζε προσωρινά ή οριστικά την αποζημίωση, θεωρείται ως ανακληθείσα αυτοδικαίως, ενώ, περαιτέρω, στην παραγρ. 3 (όπως αυτή αντικαστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου του άρθρου 3 του Ν. 212/1975) οριζόταν ότι η κατά τα ως άνω επερχόμενη αυτοδικαίως ανάκληση θεωρείται μη γενόμενη, στην περίπτωση που ο καθ' ού η απόσπασση, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας ενός έτους από της εκπνοής της παραπάνω προθεσμίας, υποβάλλει στη Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών έγγραφη δήλωση, περί του ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρηση της απαλλοτρίωσης.

III.- Από τη διάταξη του άρθρου 7 παραγρ. 1 του ισχύοντος πλέον επί απαλλοτριώσεων Ν. 2882/2001 (η οποία είναι όμοια με εκείνη του άρθρου 7 παρ. 1 του προϊσχύσαντος Ν.Δ. 797/1971), προκύπτει ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης που προσδιορίσθηκε προσωρινά ή οριστικά κατά τον νόμο αυτό, ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Εξάλλου, στο άρθρο 11 του αυτού Ν. 2882/2001, υπό τον τίτλο «Ανάκληση και άρση μη συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης», ορίζεται ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί (όπως ορίζει το άρθρο 7) μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση σχετικής

απόφασης, η δε αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας αυτής βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Κατά ταύτα, είναι φανερό ότι στον ισχύοντα νόμο 2882/2001 δεν υπάρχει διάταξη αντίστοιχη του άρθρου 11 παραγρ. 3 του προϊσχύσαντος Ν.Δ. 797/1971, κατά την οποία, όπως προελέχθη, η επερχόμενη αυτοδικαίως ανάκληση της απαλλοτρίωσης, λόγω μη εμπρόθεσμης παρακατάθεσης της προσδιορισθείσης δικαστικώς αποζημίωσης θεωρείται μη γενόμενη στην περίπτωση που ο καθ' ού υποβάλει εντός ενός έτους στην Δ/ση Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών έγγραφη δήλωση περί του ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρηση της απαλλοτρίωσης.

Περαιτέρω επισημαίνεται, ότι ούτε στην σχετική αιτιολογική έκθεση του άρθρου 11 παραγρ. 3 του Ν.2882/2001 ούτε στα Πρακτικά συζήτησης της Επιτροπής σύνταξης του Νόμου γίνεται λόγος για τη δυνατότητα ή μη της διατήρησης της απαλλοτρίωσης με πρωτοβουλία του καθ' ού, όπως οριζόταν στον προϊσχύσαν δίκαιο.

IV. Κατά την ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 17 του (προϊσχύσαντος) Συντάγματος και των άρθρων 7 και 11 του προϊσχύσαντος Ν.Δ. 797/1971, τα Δικαστήρια ουδόλως ασχολήθηκαν με τη συνταγματικότητα ή μη της διάταξης του άρθρου 11 παραγρ. 3 του Ν.Δ. 797/1971 και έκριναν ότι το αυτοδίκαιο της ανάκλησης έχει θεσπισθεί υπέρ του ιδιοκτήτη- καθ' ού η απαλλοτρίωση, ο οποίος έχοντας την εξουσία διάθεσης του ακινήτου, μπορεί να

μην ασκήσει το δικαίωμά του αυτό, αλλά κάνοντας χρήση της παρεχόμενης από τη διάταξη αυτή (άρθρο 11 παρ. 3) ευχέρειας, να ματαιώσει την ανάκληση, υποβάλλοντας αρμοδίως, εντός της τασσομένης προθεσμίας, την σχετική περί τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης δήλωση.

Η αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτρίωσης με την πάροδο του 18μήνου δεν λαμβάνεται αυτεπαγγέλτως υπόψη από το Δικαστήριο, αλλά θα πρέπει να προβάλλεται από τον καθ' ού η απαλλοτρίωση (βλ. ΑΠ 856/2002).

Η ως άνω δυνατότητα διατήρησης της απαλλοτρίωσης, ως προέκταση του δικαιώματος διαθέσεως του ιδιοκτήτη, ερμηνεύθηκε διασταλτικά, υπό την έννοια ότι, εκτός της πανηγυρικής δήλωσης περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης, η οποία υποβάλλεται εντός της ετήσιας προθεσμίας που τάσσει η διάταξη, η δήλωση αυτή μπορούσε να συναχθεί και από τις ενέργειες του καθ' ού που (εκ) δηλώνουν την πρόθεση του ότι επιθυμεί τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης, όπως λ.χ. να εισπράξει τη σχετική αποζημίωση, έστω και αν κατατέθηκε εκπροθέσμως ή να υποβάλει δήλωση διατήρησης της απαλλοτρίωσης μετά τη λήξη της ετήσιας προθεσμίας που οριζόταν στο νόμο, κ.λ.π. (βλ. Εισ. Έκθεση, κεφ. Γ', Απ.Ολ. 556/1981 πλειοψ. ΝοΒ 30 σελ. 215, ΑΠ 2082/1983 ΝοΒ 33 σελ. 32, ΑΠ 2038/1983 ΕΕΝ 52 σελ. 683, Εφ.Αθ. 1781/1992 Αρμ. 1984 σελ. 121 και σημ. Κ. Χορομίδα).

V. Με βάση τα παραπάνω εκτεθέντα, κατά την πλειοψηφίσασα άποψη του Προέδρου Ευστρ. Βολάνη, των Αντιπροέδρων Γρηγ. Κρόμπα, Κων. Μπακάλη, Ιω.Πράσινου και των Νομικών Συμβούλου Σπυρ. Σκουτέρη, Δημ. Λάκκα, Ηλ. Παπαδόπουλου, Νικ. Κατσίμπα, Θεοδ. Θεοφανόπουλου, Γ.Κατράνη,

Χαρ.Παλαιολόγου, Βλ. Ασημακόπουλου, Δημ. Παπαγεωργόπουλου, Ευαγ.Τριτά, Ιω. Μάσβουλα, Κρ. Μανωλή, Βλ. Βούκαλη, Κων. Καποτά, Φ.Τάτση, Θεοδ. Ηλιάκη, Δημ. Παπαδόπουλου, Παν. Κιούση, Νικηφ. Κανιούρα, Βασ. Σουλιώτη, Ιω.Σακελλαρίου, Χρ.Μπότσιου, Ανδρ. Φυτράκη, Ιω. Τριάντου, Μιχ. Απέσσου, Πετρ. Τριανταφυλλίδη, Γ.Λάζου, Ηλ.Ψώνη, Ιω. Διονυσόπουλου και Ιω. Καραγιαννοπούλου (ψήφοι 34), από την προπαρατεθείσα διάταξη του άρθρου 17 παραγρ. 4 του Συντάγματος προκύπτει ότι η καταβολή της αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση ακινήτου πρέπει να γίνει μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως.

Τούτο προβλέπεται και από τη διάταξη του άρθρου 11 παραγρ. 3 του Ν. 2882/2001, η οποία επαναλαμβάνει την παραπάνω συνταγματική επιταγή, ορίζοντας περαιτέρω ότι η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει εντός τεσσάρων μηνών από τη λήξη της προς καταβολή ή παρακατάθεση προθεσμίας βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση και σε περίπτωση παρόδου απράκτου του 4μήνου, κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία να ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και να βεβαιώνεται η αυτοδίκαιη ή υποχρεωτικώς επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης.

Επομένως, υπό την ισχύ του Ν. 2882/2001, εφόσον η καταβολή ή παρακατάθεση της αποζημίωσης δεν έγινε μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως σε κάθε περίπτωση, αφού

δεν υπάρχει διάταξη που να παρέχει στον καθ' ού τη δυνατότητα να υποβάλει έγγραφη δήλωση ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Τούτο ενισχύεται εκ του ότι ο νομοθέτης, αφενός μεν επέλεξε διάφορον και πλέον αυστηρή διατύπωση ορίζοντας ότι «... η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως ...», έναντι της διατυπώσεως του προϊσχύσαντος νόμου που όριζε ότι η απαλλοτρίωση «... θεωρείται ως αυτοδικαίως ανακληθείσα...» και αφετέρου αν και γνώριζε τη προηγούμενη διάταξη του άρθρου 11 παραγρ. 3 του Ν.Δ. 797/1971, κατά την οποία ο καθ' ού η απαλλοτρίωση μπορούσε να ματαιώσει την αυτοδίκαιη ανάκληση εφόσον εντός ανατρεπτικής προθεσμίας έτους από της εκπνοής των προθεσμιών εντός των οποίων έπρεπε να συντελεσθεί η απαλλοτρίωση δήλωνε εγγράφως προς την Δ/ση Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρηση της απαλλοτρίωσης, ουδόλως περιέλαβε στον Ν. 2882/2001 ρύθμιση ίδια ή αντίστοιχη, γεγονός που συνηγορεί στην άποψη ότι θέλησε να ρυθμίσει άλλως το θέμα της αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης, ώστε να μην εξαρτάται πλέον εκ της βουλήσεως του καθ' ού η απαλλοτρίωση.

Τα ανωτέρω δεν αντίκεινται και στη νομολογιακώς κρατήσασα άποψη, κατά την ερμηνεία των άρθρων 17 του προϊσχύσαντος Συντάγματος και 11 του Ν.Δ. 797/1971, ότι δηλ. η αυτοδίκαιη ανάκληση δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως αλλά πρέπει να προβάλλεται από τον καθ' ού η απαλλοτρίωση ο οποίος και μόνο δικαιούται να την προτείνει, καθόσον η άποψη αυτή επεκράτησε κατά την ερμηνεία του άρθρου 11 Ν. 797/1971, δηλ. όταν το θέμα

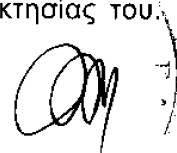
ρυθμιζόταν κατά τα προλεχθέντα, διάφορως απ' ότι με την ισχύουσα σήμερα διάταξη του άρθρου 11 του Ν. 2882/2001.

Κατά την μειοψηφία, όμως, άποψη των Αντιπροέδρων Κων/νου Βολτή, Χρ. Τσεκούρα και των Νομικών Συμβούλων Πασχ. Κισσούδη, Θεοδ. Ρεντζεπέρη, Σπυρ. Δελλαπόρτα, Φωκ. Γεωργακόπουλου, Δημ. Αναστασόπουλου, Χρ. Παπαδόπουλου και Βασ. Χασαπογιάννη (ψηφοί 9), η συνταγματική ρύθμιση του θεσμού της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ιδιοκτησίας με μονομερή διοικητική πράξη λόγω δημόσιας ωφέλειας εξισορροπεί τις ανάγκες αφενός ικανοποίησης δημοσίου συμφέροντος και αφετέρου προστασίας του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της ιδιοκτησίας, με τη θέσπιση του δικαιώματος του ιδιοκτήτη να λάβει προηγουμένως και έγκαιρα πλήρη αποζημίωση για τη στέρηση της ιδιοκτησίας του.

Η ικανοποίηση των αντίθετων αυτών συμφερόντων πρέπει να γίνεται με συντέλεση της απαλλοτρίωσης, δηλαδή καταβολή της αποζημίωσης όπως ορίζεται στο νόμο, μέσα σε ορισμένο χρόνο και τότε επέρχονται τα έννομα αποτελέσματα της αποζημίωσης, δηλαδή η απόσβεση του δικαιώματος του ιδιοκτήτη και η πρωτότυπη κτήση του αντίστοιχου δικαιώματος από τον υπερού ή απαλλοτρίωση. Αν η απαλλοτριωτική διαδικασία δεν ολοκληρωθεί στον προβλεπόμενο χρόνο, τα αποτελέσματα αυτά δεν επέρχονται, γιατί η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως, δηλαδή χωρίς άλλη ενέργεια. Παράλληλα η αρχή που κήρυξε την απολλοτρίωση μπορεί να ανακαλεί κατά την κρίση της την απαλλοτρίωση πριν αυτή συντελεστεί.

Στο πλαίσιο της νομικής κατάστασης που δημιουργεί η κήρυξη της απαλλοτρίωσης, ο νομοθέτης ρυθμίζει περαιτέρω τις εκατέρωθεν σχέσεις και μετά τον χρόνο της αυτοδίκαιης άρσης της, αποβλέποντας πλέον στο ενδιαφέρον της αρχής να εκτελέσει το σκοπό της απαλλοτρίωσης και στην ανάλογη στάση του δικαιούχου να επιτρέψει ή όχι τούτο. Η ρύθμιση αυτή προδήλως ακολουθεί τη συνταγματική αρχή της εξισορρόπησης των αντιθέτων συμφερόντων και έχει βασικό άξονα τη βούληση της αρχής και του ιδιοκτήτη για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων τους. Έτσι η μεν αρχή υποχρεούται καταρχήν να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από την παρέλευση του χρόνου, που απαιτείται για να συντελεστεί η απαλλοτρίωση, βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση, ο δε ενδιαφερόμενος δικαιούται να ζητήσει την ακύρωση τυχόν παράλειψης της αρχής να εκδώσει τη βεβαιωτική πράξη η τυχόν πράξης αντίθετου προς την ανωτέρω υποχρεωτική βεβαίωση περιεχομένου. Εισάγεται, δηλαδή, περαιτέρω στάδιο ενέργειας της αρχής, με την οποία ή θα περαιώνεται τυπικά η άρση της απαλλοτρίωσης ή θα εκδηλώνεται βούληση της αρχής για διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Στην τελευταία περίπτωση αφήνεται στον ενδιαφερόμενο να αποδεχθεί ή όχι τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Η προβλεπόμενη διαδικασία για την έκδοση βεβαιωτικής πράξης, που γενικά εξυπηρετεί και την ασφάλεια δικαίου, κρίθηκε υπό τις προϊσχύσασες συνταγματικές διατάξεις και τις διατάξεις των σχετικών νόμων, συνταγματική (βλ. ΣΤΕ 278/1990 ΤοΣ 1990, 107 επ.).

Εξάλλου, η πρόβλεψη για αυτοδίκαιη άρση γίνεται για λόγους προστασίας του δικαιούχου, από την αναγκαστική στέρηση της ιδιοκτησίας του. Όμως το

δικαίωμα στη ιδιοκτησία είναι απαλλοτριωτό με τη βούληση του δικαιούχου και κατά συνέπεια, παρά την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, δικαιούται αυτός κατά το ανωτέρω στάδιο της τυπικής διατήρησης της απαλλοτρίωσης να εκδηλώσει τη βούληση για την είσπραξη της αποζημίωσης, εφόσον κρίνει ότι είναι συμφέρουσα και αν ακόμα κατατεθεί εκπρόθεσμα (βλ. Ολομ. Α.Π. 556/1981, ΝοΒ 30, σελ. 215 κ.α. – Απ 856/2002 κ.α.).

Στο νέο νόμο 2882/2001 δεν προβλέπεται η υποβολή από το δικαιούχο σχετικής έγγραφης δήλωσης για τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης, όπως προβλεπόταν στο προϊσχύσαν δίκαιο, πλην όμως τούτο δεν διαφοροποιεί την ερμηνεία των νέων διατάξεων, σε σχέση με τις προϊσχύσασες. Στο πλαίσιο και των δύο ρυθμίσεων κύρια σημασία έχει η βούληση της αρχής για διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Αν η βούληση αυτή εκλείψει με την τυπική βεβαίωση της άρσης της απαλλοτρίωσης (άλλωστε όμοια βούληση μπορεί να εκδηλωθεί με ανάκληση της απαλλοτρίωσης) κάθε άλλη δήλωση βούλησης του ιδιοκτήτη είναι άμοιρος συνεπειών στο πλαίσιο της απαλλοτρίωσης. Μόνο αν εκδηλωθεί βούληση της αρχής για διατήρηση της απαλλοτρίωσης ασκούνται τα αντίστοιχα δικαιώματα του ιδιοκτήτη. Η μη άσκηση αντιθέτου δικαιώματος του και η εκδήλωση βούλησης διαθέσεως της ιδιοκτησίας του, είτε με ρητή έγγραφη δήλωσή του για διατήρηση της απαλλοτρίωσης, είτε με ενέργειες που καταδεικνύουν, ότι δεν επιθυμεί την αυτοδίκαιη άρση της, είναι δικαίωμα του ίδιου, για την άσκηση δεν του δικαιώματος αυτού δεν τίθεται πλέον ούτε χρειάζεται να τεθεί ιδιαίτερος τύπος ούτε χρονικό όριο (πρβλ. Α.Π. 856/2002 – 215/2001). Μπορεί, όμως, να γίνει δεκτό, ότι απώτερο χρονικό όριο με την έννοια του εύλογου χρόνου για τη

διατήρηση από μέρους του δικαιούχου της υπάρχουσας νομικής κατάστασης, ενόψει και της ανάγκης εκκαθάρισης αυτής, πρέπει να θεωρείται το έτος από την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, γιατί στο χρόνο αυτό και η διοικητική αρχή μπορεί να κηρύξει νέα απαλλοτρίωση για τον ίδιο σκοπό και ο ιδιοκτήτης να εκδηλώσει τη συναίνεσή του για τούτο, ενόψει και του συμφέροντος του για τον καθορισμό της αποζημίωσης για τη νέα απαλλοτρίωση (άρθρο 11 παρ. 6 ν. 2882/2001).

Κατά συνέπεια η απάντηση στο ερώτημα είναι καταφατική, δηλαδή απαλλοτρίωση η οποία διέπεται από το νόμο 2882/2001 μπορεί να διατηρηθεί, καίτοι παρήλθε ο χρόνος για τη συντέλεσή της, εφόσον και ο καθ' ού η απαλλοτρίωση επιθυμεί τη διατήρησή της και εκδηλώνει τούτο με ρητή έγγραφη δήλωση του προς την αρχή ή προβαίνει σε ενέργειες, που προϋποθέτουν ισχυρή την απαλλοτρίωση.

VI. Επομένως, με βάση τα παραπάνω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, επί του τεθέντος ερωτήματος εγνωμοδότησε κατά πλειοψηφίαν αρνητικά, δηλ. δεν μπορεί να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση, εφόσον παρήλθε ο χρόνος για τη συντέλεσή της και αίρεται αυτοδικαίως έστω και αν ο καθ' ού δηλώνει ότι επιθυμεί τη διατήρησή της.

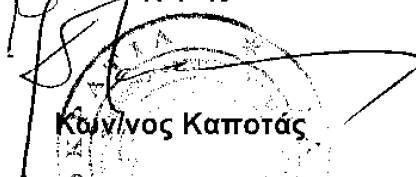
Εθεωρήθη

Αθήνα, 11-12-2003

Ο Πρόεδρος

Ευστράτιος Βουλάνης

Ο Εισηγητής

Κωνίνος Καποτάς
Νομικός Σύμβουλος